

Šiame numery

Mokslo ir kūrybos išeivija.
Jono Griniaus "Veidų ir problemų
lietuvių literatūroje" antrasis tomas.
Antano Gustaičio eilėraščiai.
Aloyzo Barono novelė.
Ant Dievo delno: pokalbis
su rašytoja Ale Rūta.
Vienas bolševikmetis eina
užuomarštin.
Kultūrinė kronika.
Moterų gyvenimas.

Kertinė paraštė

Mokslo ir kūrybos išeivija

Pesimistas, paskaitęs antraštę, gal tik truktels pečiais: ar ir tokia gali būti? Ir atsakyti: ne tik gali būti, bet jau ir yra! Iš kur tad anas abejojimas? Sakytume, iš įsikibęs, bet ne visai pagrįstos tradicijos. Mat, žmonių sąmonė išsivysčiusi, kad išeivija aplamai yra kažkas menkesnio, kad tai yra daugiau vien fizinį darbą dirbančių masė su maža dalimi smulkių verslininkų ir tik su pirštais suskaičiuojama vieno kito švietulio išimtimi.

Visai neuvertinant senosios mūsų išeivijos, pagal savo išgales nuveikusius milžiniškus darbus, gal ir buvo tenai kas nors panašaus. Nors ji ir atliko tautos kelyje į nepriklausomybę be galo reikšmingus dalykus, tačiau mokslo ir kūrybos išeivija jina netapo. Tada atvažiuosiu kartoję ji tokia tapti ir negalėjo. Jau čia gimusiame senosios išeivijos jaunime sąmoningai švietulio gausa mokslo ir kūrybos klode taipgi nesukristalizavo. Nesuformavo bent tokių skaičių, kad būtų galima kalbėti apie mokslo ir kūrybos išeiviją grynai lietuviškoje plotmėje.

Tačiau šiandieninė situacija jau yra kitokia. Ir tai pirmą kartą tautos ir išeivijos istorijoje. Išeivijoje pirmą kartą turime tiek švietulio ir kūrybingos inteligentijos, kad drąsiai galime dėti antraštę "Mokslo ir kūrybos išeivija".

Visa mūsų išeivija šia kryptimi atsivertė pirmajame pokario penkmetyje, kada į Vakarų kraštus plūstelėjo politinių pabėgėlių banga. Šių skaičių labai didelę dalį sudarė nepriklausomybės atstatymo veteranai ir su brendimo amžių pasiekusios nepriklausomos Lietuvos augintinių karta, praėjusi Lietuvos lietuviškąsias gimnazijas ir universitetus.

Pokario dešimtmečiais, ilstant ir pasitraukiant amžinybės senosios išeivijos veteranams, o jų vaikams čionai nesudarant gausaus ir sąmoningai apsijungusio

švietulio būrio, naujos ir palaimingos energijos išeivijon iliejo laisvosios Lietuvos gyvenimui paruoštieji. Kultūrinis gyvenimas su savaisiais rašytojais, muzikais, su teatro spektakliais, dainų ir šokių šventėmis, kultūros kongresais, dailės parodomis, literatūros mokyklomis, institutais bei mokslo akademijomis užvirė kaip niekada.

Tačiau šiandien anas mokslinio ir kūrybinio polėkio bruzdėjimas po trisdešimt metų būtų vėl blėsimo stadijoje, jeigu nebūtų įvykęs kone stebuklas aplamai išeivijos istorijoje: pokario lietuvių išeivija svetimosios žemės išaugino jau čia mokslus baigusius ir čia gimusių tokią didelę ir giliai tautine prasme sąmoningą švietulio kartą, jog be jo kio pagrazinimo galima ir toliau kalbėti apie mokslą ir kūrybą išeivijoje. Ir turint galvoj ne tik šiandieną, bet ir neturpą ateitį.

Skeptikas čia vėl gali atsiliepti, jog ne visas tas čionykštis jaunimas jau toks idealus. Irgi tiesa. Bet ar galėtų vyresnieji, ranką ant širdies uždėję tvirtinti, kad nepriklausomybės metais jaunimas universitetuose mokslinisi, turėdamas galvoje vien tik tautos labą. Buvo apskiai ir tokių, kuriems mokslas reikė vien išsokime iš klumpių į poniškas pušis. Pagaliau tėvyneje ir su lituanistika švietulio galėjo pelnyti duoną, net su gera tautine intencija priklausašys tai ar kitai profesinei draugijai ar visuomeniniam sambūriui galėjo duoti apčiuopiamus kreditus pasirinktoje profesijoje. Viso to nėra išeivijoje tam jaunimui, kuris dirba įvairiausiose mokslo šakose, bet kuris tuo pat metu nėra atšokęs nuo savo lietuviškojo kamieno kultūros. Ir neatšokęs ne dėl kokios karjeros, o grynai dėl tautinio savo sąmoningumo, taip būtinu mums išeivijos inteligentijoje.

Tokioms mintims ateina galvon, keldamos pasididžiavimą visais tais jaunais veidais, kuriuos mums šiandieninėje situacijoje. k. brd.

SAVOS LITERATŪROS PAŽINIMO DARBAS

PR. VISVYDAS

Jonas Grinias, VEIDAI IR PROBLEMOS lietuvių literatūroje. II tomas. Redagavo A. Luima, S. J. Išleido Lietuvių katalikų mokslo akademija Romoje 1977 metais. Leidinys didelio formato, 500 psl., kainą 20 dol., gaunamas ir "Drauge".

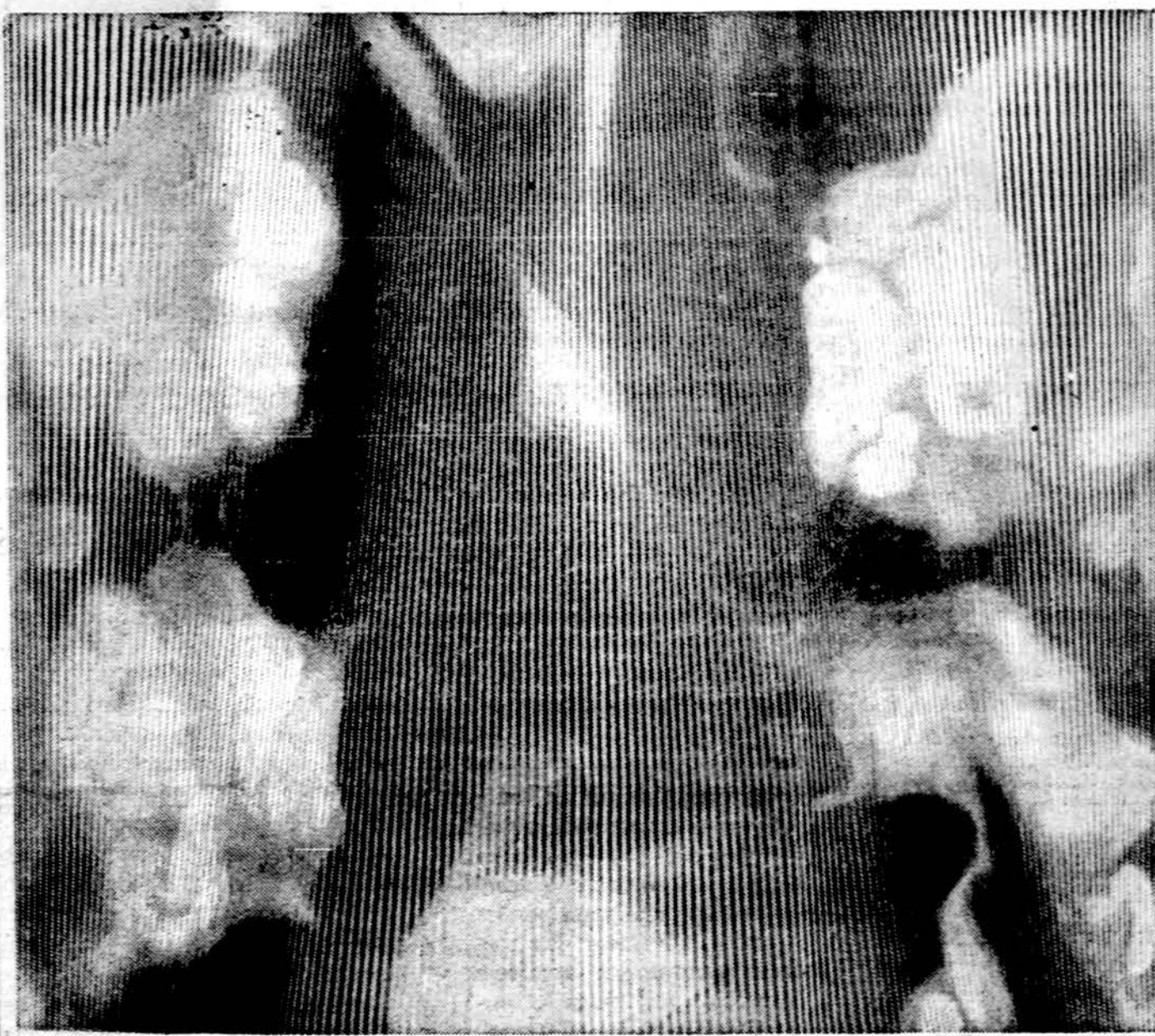
Trys bruožai — moksliskumas, tyrinėjimų apimtis ir pasaulėžiūros stangrumas — iškelia Jono Griniaus "Veidų ir problemų" knygą į olimpinę aukštumą. Todėl tinkamai jas įvertinti gali tik tvirta akademinė nuovoka pakaustytas literatas. Eiliniam recenzentui įmanoma tik viena kita mintimi bei citata iš veikalo pasidalinti su "Draugo" kultūrinio priedo skaitytojais. Ir, žinoma, retu atveju išreikšti skirtingą nuomonę.

Su pagrindu Ateitininkų Federacija Stasio Šalkauskio kūrybinę premiją paskyrė J. Griniui už mokslinį ir literatūrinį darbą. Abu tomai tapo realizuoti per šešerius metus. Pirmoje knygoje (jau anksčiau trumpai aptartoje šio laikraščio puslapiuose), autorius mūsų kūrybinės rašties panoramą pradėjo Donelaičiu, išgilio ir Maironį, Vinco Krėvės dramą, V. Mykolaitį — Putnį, B. Brazdžionį ir baigė aktualiomis problemomis dabarties literatūroje. Gana taikliai sukritikavo bolševikų pastangas ant marksistinio kurpalio tempti lietuvių rašytojų ir poetų krikščionišką idealizmą.

Antrame "Veidų ir problemų" tome J. Grinias mūsų literatūros netolimą praeitį irgi sujungia su dabartimi. Nuo J. Tumo-Vaižganto ir M. Pečkauskaitės, nuo B. Sruogos pereina prie žymiųjų nepriklausomybės poetų J. Aisčio ir S. Neries, skirdamas jiems liūto dalį, ir užbaigia išeivijos poetų aptarimu. Maždaug visos antraštės byloja, kokia prasme kritikas žada nagrinėti pasirinktą autorių. Štai: Juozas Tumas-Vaižgantas — integralinis realistas; Marija Pečkauskaitė — romantikė krikščionė; Balys Sruoga — dramų rašytojas. Jonas Aistis — nuskrįsčiusio žmogaus dainius: Salomėja Neris kryžkelėje; Vincas Ramonas — impresionistinis romanistas; Keli tremties poetai arba bežemiai. Čia irgi analizuojami Juozo Paukštelio ir Antano Vaičiulaičio romanai "Kaimynai" ir "Valentina", dėmesį kreipiant į pirmosios meilės pavaiždavimą.

Kai kuriems skaitytojams gali kilti žingėdus klausimas: kokio gi žanro analizėje autorius jaučiasi tvirtiausias? Dramoje, poezijoje, prozoje? Žinant, kad jis pats rašė dramas, sceninės kūrybos tyrinėjimui turėtų būti artimiausi. Pavyzdžiui, B. Sruogos dramų studija parašyta su pavydėtinu meistriškumu. Galima tik pasi-

ir kūrybos simpoziumo programos leidinį. Tai bene vertingiausia išeivijos dovana tautai jos šiandieninėje situacijoje. k. brd.

K. Zoromskis

Erdvės plazma, 1975 (Nuotr. O. E. Nelson)

Iš Pabaltiečių dailės parodos spalio 29-30 d. Kultūros židinys, New Yorke

mokyti. Autorius nušviečia dramatinį veiksmą, veikėjus, jų psichinę įvairovę. Ypač sklandžiai apibūdina Sruogos dramų charakterių dvejopą dramatiškumą: vieni veikia išviršiniu arba antrojo laipsniu, antri veda kovą savo sieloje ir yra dramatiški pirmuoju laipsniu. Charakterio vidinė kova tuo būdu sudramatina ir išaukština patį veikėją. Jis

tampa prasmingas žiūrovui ar skaitytojui. Toks giliai dramatiškas yra "Milžino paunksmės" Jogaila. Nors "juda lėtai, daug tyli, neatlieka jokio įspūdingo gestų, tačiau sudaro šios dramos centrą, į kurį sudūta dažnai kitų per staigius užmojai ir darbai".

Nepasakyčiau, jog prozos nadinė kova tuo būdu sudramatina ir išaukština patį veikėją. Jis

Tereikia jam tik poleminių akcentų, ir jis bemačius lietuvių praeities rašytojų kūryboje atskleidžia įdomių, šviežių aspektų. Imtyli, neatlieka jokio įspūdingo gestų, tačiau sudaro šios dramos centrą, į kurį sudūta dažnai kitų per staigius užmojai ir darbai".

Nepasakyčiau, jog prozos nadinė kova tuo būdu sudramatina ir išaukština patį veikėją. Jis

K. Zoromskis

Medžių kamienai, 1975 (Nuotr. O. E. Nelson)

Iš Pabaltiečių dailės parodos spalio 29-30 d. Kultūros židinys, New Yorke

ta atitaisyti šią klaidą ir su jautriu įsigiliniu rašo apie Pečkauskaitės "Senosio dvaro" temas, veikėjus, vaizdavimo būdą. Suažejoja V. Mykolaičio teigimu, kad Pečkauskaitės kūryba buvo tik didaktinio pobūdžio, ar kad nykstančios bajorijos tema "Sename dvare" būtų esminė. Anaipol. "Savo kūriniu M. Pečkauskaitė pastatė literatūrinį paminklą savo sugriautam žemumos lizdui su mamate centre." Jos veiklas atremtas į jos pačios asmeninę tragediją ir užgulusią vienatvę. Ji norėjo "išreikšti savo gilų įsitikinimą, kad viskas čia žemėje praeina, kad skaidriausioji žmogiška laimė vaikystėje — tik akimirka: Alles Vergänglichhe is nur Gleichnis, kaip ji užrašė šiuos Goethės žodžius savo apysakos pradžioje."

Laiko perspektyva įgalina kritiką paaštrinti savo žvilgsnį: į talką ateina patirtis, nauji faktai, kitų nuomonės. Pastarąsias galima atmesti, arba panaudoti savo tezei. Štai kodėl J. Grinias studijos apie M. Pečkauskaitę ir Vaižgantą atliktos blaiviau ir taikliau, negu tos, liečiančios kai kurių išeivijos "bežemių" poetų kūrybą. Kritiko sakiniuose byloja ne tik Vaižganto raštų idėjos ir temos, bet ir žmogaus, patrioto, visuomenininko dorybės. Jis "pirmiausia žiūrėjo ne kas mus sklia, bet kas jungia".

Romantinių bruožų gausa dar nereiškia, kad Vaižgantas yra romantikas. Jo prozoje viršija realistinė pasaulėjauta. Biologinė gamta žlugdo žmogaus dvasingumą, — tai aiškiai regėjo Vaižgantas ir mėgo vaizduoti "biologines ir dailines aistras su jų katastrofėmis pasekmėmis". J. Grinias Vaižganto grozinę prozą suskirsto į šviesuosius, aptemusius ir tamsiuosius kūrinius. Jei "Dėdės ir dėdienės" yra aptemusių pobūdžio apysaka, tai "Nebily's" jau tamsiojo, netgi tamsinio už "Zemaičių Robinzoną". Vaižganto "kuriamoji vaizduotė buvo per daug daiktinė, prižiūrta prie žemiškų didesnių ar smulkesnių konkretybių". Tačiau "ta pati apkanpytų sparnų vaizduotė padėjo Vaižgantui kurti kasdieninės tikrovės spalvingus, lengvai šaržuotus vaizdus".

J. Griniaus idealizmo stangrumas itin ryškus jo komentaruose apie meilę. Pradėdamas rašyti straipsnį apie J. Paukštelio ir A. Vaičiulaičio romanus, jis pabrėžia, jog "Kaimynuose" ir "Valentinėje" jaunystės meilės tema liečiama "rimtai ir be ideologinių iškreipimų". Todėl ir verta abu kūrinius išryškinti "atsvarai prieš nesveikas svetimias įtakas, kurios nebepakenčia vienos gražiausių ir problematiškiausių žmogiškos būsenos — meilės". Žinoma, graži yra intencija išlaikyti "skaistumą" literatūroje. Tačiau bandymas erotikos ar seksualinių instinktų tikrovę susiaurinti iki meilės, alsuojančios vien "tautinių dainų tradicijomis", yra pernelyg archaiskas. Pirmosios meilės pavaiždavimas visose literatūrose ir mūsų armijoje turi savo išskirtinę vietą. (Nuotra. 2 psl.)

Ant Dievo delno...

Pokalbis su rašytoja Ale Rūta

— Jau apstai metų Lietuvių Fronto bičiuliai organizuoja literatūros vakarus Los Angeles mieste. Ar ši tradicija tęsiasi, nors literatūra domisi ne tiek jau daug žmonių?

— Kiekviena gera tradicija tęsiasi ir palaikytina. Tiesa, kad mes daugiau patraukiami koncertų, vaidinimų ar tik pasišmonėjimų, šokių ir balių. Bet yra daug ir literatūros "girtuoklių". Literatūrinės programos — koks džiaugsmas tiems, kurie literatūrą mėgsta ir brangina. Los Angeles Lietuvių Fronto bičiuliai, manau, jau vien dėl kasmetinių literatūros vakarų ruošimo yra nusipelnę pripažinimo ir pagarbos iš visų tautiečių.

— Lyginant su kitų šalių menininkais, ar visuomenės domėjimasis rašytojais ir jų kūryba yra patenkinamas?

— Aš manau, kad išeivijos rašytojai neturėtų skystis visuomenės jiems neatidumu. Skiriamos premijos, rašytojai kviečiami į vakarų programas, viešai pristatomos naujos knygos... Gal tik mažoka recenzijų. Nebūtina kritikai ir literatūros specialistai, o ir skaitytojai galėtų viena, antra įdomesni naujų knygų aspektą iškelti ir viešai spaudoje pasvarstyti. Tai būtų ir autoriams naudinga, ir įdomu vi-

siems skaitytojams; gal pagyvin-tų ir bendrą susidomėjimą kny-gomis.

— Kurie iš buvusių Los Ange-les mieste literatūros vakarų la-biausiai palietė Jūsų širdį? Ku-rių rašytojų pasirodymas ilgiau-siai išliko atmintyje?

— Poetai! Jie visada labiau paliečia širdį. Bet neprisimenu nė vieno iš jų vienuolikos Šv. Kazimiero parapijos salėje įvyku-sių literatūros vakarų, kuris ne-būtų sudomines, ar kuris būtų apvylęs. Priešingai, — visais džiaugiamės! Kiekvienas autorius kuo nors nušvito! Mintim, išsi-sakymo forma, humoru, skulp-tūriškai išdailintu sakiniu... Jau vien girdėti pasiilgtą dailių lietu-višką žodį buvo miela.

— Pasitaiko nuomonių, kad menininkas lyg ir esą už visuo-meninės — politinės kritikos ri-bų. Kitaip išsireiškiant, menin-nikas galis naudotis ne tik "licen-tia poetica", bet ir "licentia po-litica". Taigi, ar menininkas, o taip pat ir rašytojas saisto bend-rą žmogiskos normos? O gal me-nininkas tremty turi net specia-lių pareigų savai tautai?

— Gyvendami laisvame kraš-te, kūrėjai turi absoliučią laisvę. Temų pasirinkimas, turinys, for-mų įvairovė, pasaulėžiūra —

ar politinė spalva... Visa tai kū-riny disciplinuoja tik estetinės, meninės normos. Bet... "licentia poetica" kūrinį parodys, kiek au-torius yra savo pašaukimui ir dar-bui pasiruošęs; o "licentia politi-ca" — išreikš, koks esmėje žmo-gus yra. Galima naudotis viso-mis laisvėmis, bet žinant, kad visuomenės akys dažnai yra nu-kreiptos į kūrėją, reikėtų laikytis ribų. Rašytojui, man atrodo, ypač tai svarbu. Negali žmogus šokiruoti savo esmę; negali ne-tekėti pusiausvyros, jeigu šventai tiki kuriuo tikslu. "Licentia poe-tica" leidžia įsikišti naujūnų, leidžia ir nukrypti; tačiau ilgai-niui kiekvienas vis tiek susiran-da savąjį kūrybinį veidą ir jį iš-reiškia. "Licentia politica"... Kū-rėjas gali toleruoti kitus, bet jų turi kiekvienas savus įsitikinimus ir, žinoma, jie neišvengiamai at-sispindės bet kuriame kūrinį.

Taip, bendros žmogiskos nor-mos saisto ir rašytoją. Ir ypač rašytojas negali būti nei hipo-kritu, nei pataikautoju, nei vie-ną dieną ma-nomos, kita Dievo garbintoju; tiesi, teisinga ir prin-cipinga asmenybė, — tokių vi-sada laukčiau talentinguose rašytojuose.

Egzilas menininkas, be abejo, turi ir specialių pareigų savai tautai. Juk, atrodo, tik dėl to ir iš tėvynės pasitraukė, kad liudy-tų pasaulį (savomis meno for-momis) Lietuvai padarytas skriaudas.

— Kasmetinis Lietuvos rašyto-jų draugijos premijų mecenatas yra Lietuvos fondas, o premijas paskiria LRD-jos parinktos jūrų komisijos. Šių premijų skyrimai ir įteikimai turėtų būti reikšmin-giausi įvykiai išeivijos literatū-riniame gyvenime. Dažnai gi jie tampa rutina ir visuomenės ne-labai pastebimi. Kaip galima bū-ti ši svarbių įvykių išpopuliarinti, visuomenę daugiau sudominti?

— Lietuvos fondas (reikia, — pati aukojusi visuomenė) yra reikšmingiausias visų mūsų kul-tūrinių apraiškų rėmėjas ir me-cenatas. Puikiai! Bet kartais ten-ka suabejoti, ar Fondo vadovybė žino, kam subsidijas skiria, ko-kias antologijas finansuoja, ką premijuoja... Premijų paskyrimai — jūrų komisijos kompetencija.

Užtat jūrų komisiją turėtų sudar-tyti ne vien rašytojai, o bent pu-sę (tos komisijos) — meniška-i šviesūs Fondo žmonės. Įtraukti ir visuomenę į mūsų literatūros vertinimą! Visuomenė dažnai pa-

Antanas Gustaitis
Savo linksnų poeziją ir fejtoną rašytojas skaitys Chicagoje š. m. gruodžio 3 d. (atelnantį šeštadienį) Jaunimo centre rengiamam Lietuvos Bendruomenės 25-erių metų jubiliejiniam vakarui — minėjimui.

Antanas Gustaitis

PROZISKI APMASTYMAI PRIE SENO DRAUGO POEZIJOS

Skaitai. Knyga — poeto, seno draugo.
Seniai ir jo pieštukas po žeme.
Seniai kitus ir talentų praugo
Ir mirė su pašlovinto žyme,
Pakilęs ligi diavynio pradžios,
Palaimintas valdžios.

Skaitai. Stebės, kaip žodžiai žodį veja:
Tu — vien banditas, buožė ir šuva,

ti moka atskirti pelus nuo grū-dų, — ir be kritikų pagalbos.

Lietuvių rašytojų draugijos metinė premija gauti yra didelė garbė; tai mūsų "nobelinė" pre-mija. Autoriai, šią premiją gavę, turėtų būti daugiau spaudos ir visuomenės dėmesy; iškirtinis, išskilmingas premijos įteikimas, vakaras vien to autoriaus kūry-bai, premijuoto veikalo specia-lios laidos išleidimas... Žodžiu, — daugiau pagarbos tikrai vertin-gam, iškurtam kūrinui.

— "Tremtis — tai mirtis", — yra pasakęs Ovidijus. Ar mano-te, kad nuo rusų okupacijos iš-tėvynės į tremtį pasitraukę litiu-viai rašytojai mūsų literatūrą bū-tinai praturtinę didesniu kūrybos lobiu, jeigu jiems būtų lemta gy-venti laisvoje Lietuvoje?

— Tremtis praturtino patirtį ir išugdė nostalgiją. Taigi, rašyto-ją labiau subrandino. Deja, dau-geliui rašytojų fizinės salygos ir stoka laiko sutrukdė išvesti į šviesą daugiau savo kūrybos brandžių vaisių. Pavergtose tėvy-nėje kančios ir priespauda, be abejonės, pagimdė didžiųjų rašyto-jų, bet jų kūryba dažnai režimo iškreipiama, nutildoma ar tebė-ra slaptoje agonijoje... Taigi, tik laisvoje Lietuvoje rašytojas galėjo būti bent laimingas. Ar jo kūry-ba būtų buvusi brandesnė (be išgyventų kančių pavergime ir tremty), — sunku pasakyti. Ta-lentas, laikas ir laisvė pagimdo didelius dalykus.

— Jūsų romanai, ypač "D'žio-sios meilės" serija, skiriasi nuo

daugelio kitų autorių kūrinių tuo, kad juose pagrindiniai vei-kėjai daugiausia teigiami. Yra iš-geliumi įsitikinimas, kad be neig-i-mų charakterių romanų kūrėjai neįmanoma išsiversti. Ar jūs tei-giamus charakterius imate sa-moningai, ar juos parenka kūry-binė intencija?

— Nemanau, kad mano roma-nų veikėjai daugiausia teigiami. Jei taip yra, tai aš jų samonin-gai nesutaurinau. Galbūt rašyto-jo slaptas troškimas ne t'k at-kurti, bet ir perkurti pasaulį pra-siveržia veikėjų charakteriose. Pagaliau, ar tik neigiami veiki-jai sudaro knygos įdomumą? Jūs pats kartą prisitarėt, kad, Jūsų nuomone, sunkiau teigiamą cha-rakterį nubrėžti ir padaryti įdo-mų, negu neigiamą.

"Kaip kas išmano, taip save-gano", — liaudies posakis tinka ir kūryboje. Kiekvienas rašytojas taip rašo, kaip išmano.

— Los Angeles 12-ias tradici-nis literatūros vakaras skiriamas Jūsų kūrybai. Vakarą uždanga prasiskleis gruodžio 10 d. vakare. Ar tą uždangą daliniai galeitumė praskleisti iš anksto? Ko vakaro dalyvis galėtų tikėtis?

— Visi rengėjai vakarus rek-lamuoja, programų dalyviai šyp-sosi, kad patiktų, kad patrauktų. Neduodu didelių pažadų; noriu tik išsėst — kukiuosius.

Visada šių vakarų rengėjai su-gebejo pasitelkti gabius muzikos ir žodžio interpretatorius. Šį kar-tą taip pat. Piano muzika, dai-

(Nukelta į 5 psl.)

Rašytoja Alė Rūta

Priekvaidis

Aloyzas Baronas

Per vasarvietės miestelį nubėgo lietaus ir vėjo širmulys. Nestipriai, bet vėjutai nuli-jo, ir lietus staiga visus sugrūdė į gausybę krautuvėlių, valgyklėlių ir barų. Buvo jau popietė, nebeatrodė, kad bus šilta, tačiau niekas per daug nesijaudino, čia buvo įvairių pramogų ir galimybės praleisti laiką ne tik prie ežero.

Kazys Medinis stovėjo krautuvėlės prie-angyje ir laukė, kada nustos lyti. Jis rengėsi eiti į savo vasarnamį, kuris buvo miestelio pakraštį už poros mylių, bet tuo pačiu me-tu, nepaisydami lietaus, pro šalį praėjo Me-dinio pažįstamas jaunas chemikas su vyres-niu vasarotoju, kepinį išvežiotu.

— Saugais nuo lietaus, — nusijuokė iš-vežiotas.

— Tuoį pat nustos, — šyptelėjo Medinis, —

bet kadangi aš medinis, tai man lietus ne-kenkia.

— Niekam nekenkia, — žyposioi che-mikas, — visi išdžiūna, bet žiaip ar taip, to-kia diena tik gerti arba kortomis lošti. Vyks-tam pas mus, ten rasim mano uošvį, seną karininką, mėgstantį lošti kortom, tai visi ir palausim, kol pragiedrės.

Medinis valandėlę galvojo. Namuose žmo-na su dvylikos ir trylikos metų mergaitėmis tikriausiai dabar grįžta iš paežerės. Berods, žadėjo važiuoti karuselėn, o iš ten, kaip pa-prastai, sustos kur nors valgyti. Kišenėje jis turėjo keliasdešimt dolerių, ir, lošiant ma-žomis sumomis pokerį, tokios sumos užteko. Pagaliau jis čia atvyko išlėtis, o ne taupyti, todėl pasakė:

— Gerai.

Chemikas mažytę mašiną nuvežė juos į savo vasarnamį. Ten susitiko pliką, nedidelio ūgio chemiko uošvį, kurį Medinis taip pat nebūgavo pažino, ir jie suėjo į vieną iš na-mukų. Chemikas sumaisė po stiklinę kažko-sio saldžiųjų gėrimų, ir jie, pasitraukę staliuką į vidurį kambario, sėdėjo. Lauke dar kartais nubėgdavo basom kojom greitais

lietus, kartais švystelėdavo mougė saulė.

Sakoma, kad laikas greit bėga baliuose ar besikalbant su kokia mergina, kurią tu myli ar baigi įsimylėti, bet kortininkai teigia, kad greičiausiai laikas bėga, lošiant kortomis.

Buvo šviesu, vėliau temo, atėjo naktis ir pagaliau pradėjo švisti. Nuo nemigos ir gė-rimo vyras buvo apsiblausęs. Išsigiedrėjo, toli už nusitęsio miško turėjo tekėti saulė.

Medinis pasikėlė. Jis buvo prasišlošęs pa-lygtinti nedaug, bet beveik visus iš turėtų keturiasdešimt septynių dolerių. Jie lošė ma-žomis sumomis, bet Mediniui labai nesisekė.

Kadangi aš daugiausia laimėjau, tai aš tave parvešiu namo, — pasakė karininkas, bet chemikas pridėjo, — ne aš, aš jaunesnis.

Vasarvietė jau po truputį kėlėsi. Ejo iš motelių meškeriotojai, važiuojo pienininkai ir duonininkai. Medinis pagalvojo, kad, štai, aną kartą nedavė dešimt dolerių dukrai kaž-kokio rėksnio dainelių albumui, o dabar tiek daug pralodė, bet vis tiek netoli namų, at-sisveikindamas chemiką, pasakė:

— Ačiū, kad pakvietė. Maloniai pralei-dom laiką, bus vienas atostogų atsiminimas. — Mes šiek tiek tave apilodėm, bet kita

kartą atsišloši, — nusijuokė nuvažiuodamas chemikas.

Medinis tyliai įsilinko į vasarnamį, kad neprikeltų kitų, bet žmona jau laukė ir pik-tai nusijuokė:

— Nežinau, ką reikėjo daryti, kur ieško-ti, pas graborių, policijoj ar ligoninėj.

— Nebuvo kaip paskambinti, kortom lošti užsikabinom, nieko neatsitiko, — ban-dė taikiai kalbėti Medinis, bet žmona, sto-vėdama vienmarškinė, gana piktai plūdosi, neužmiršdama jo ir ankstyvesnių nusikal-timų, o kadangi nusikaltimai buvo maži, tai žmona stengėsi juos padidinti. Nuo to Me-dinį ėmė siutas. Jis nusičiupo savo mažą la-gaminėlį, kuriame buvo tik knyga ir pora baltinių, ir pasakė:

— Užteks, užteks, jeigu jau taip vasa-roti tenka, tai aš geriau važiuoju namo.

— Važiok, važiok, tik mašiną man pa-liksi, nes ką aš be jos su vaikais darysiu, — neatsileido žmona.

— Žiūrėk tu man, pusę pasaulio žmonės be mašinos apvažiuoja, galiu palikti, baisus čia daiktas, — Medinis pyko, ligi sekmadienio dar buvo pora dienų, jis parvažiuos ir

pabus namie. Minutę galvojo nekreipti dėme-sio, atsigulti, bet nemiegota naktis ir nors ir negausus alkoholis buvo išlaikinę nervus ir todėl, kai žmona pasakė "keliauk kur nori", Medinis atkrito:

— Iškeliausiu. Pagaliau aš nieko nepa-dariau, ko čia reikti.

Jis užvėrė duris. Mergaitės miegojo, nes jie abu barėsi prislopintais balsais, ir jis da-bar to galėjosi. Jei mergaitės būtų pabudę, gal visas kvailas ginčas būtų baigėsis kitaip. Dabar jis ėjo, nekinas lagaminėliu, į miestelį. Keliaus judėjimas dar vis buvo labai mažas. Medinis nežinojo, kur eina, jį ėmė nuovar-gis, bet tuo pačiu dar labiau ėmė pyktis. Prie ežero kranto pastebėjo meškeriotojus. Ma-žas, šiltai apvilktas berniukas traukė mažas žuvytes, ir Mediniui pagalo savo mergaitę, kurios atsikėlė klaus, kodėl tėtis išvyko. Bet Medinis pyko ant žmonos ir būtinai no-rėjo išvažiuoti. Jis vis ėjo. Vilkėjo mėlynais baltiniais, be švarko, rusvomis kelnėmis, gels-va barzda buvo gerokai pažėlus. Medinis stabtelėjo suakaitę pinigais. Buvo pustrėčio dolerio. Baltinių kišenėlėje rado dar dolerį.

(Nukelta į 4 psl.)

PRIEKVAIŠA

(Atkelta iš 3 psl.)

bet to negalėjo užtekti jokiam kelionės bilietui.

Miestelis buvo sukiles. Krautuvės ir užiegos atsidarinėjo. Medinis jautė troškulį, jis užėjo į nemažą alinę, dvokiančią vakarykščiais tabako dūmais, ir paprašė alaus.

Valandėlę jis taip sėdėjo. Kartais užėdavo noras grįžti atgal į vasarnamį, bet su kiekvienu nauju gurkšniu ryžosi bet kokia kaina parkeliauti namo. Ne, jis nestovės, nyksti iškėlęs, ant kelio, kad kas nors jį pamatytų. Parvažiuos traukiniu. Išėjęs iš alinės sutiko jauną liesą policininką ir paklausė, kur traukiniai stotis. Buvo miestelio pakraštis, nelabai toli. Medinis išlėto nuėjo, dabar neįjuto jokio nuovargio, tik užsispyrimą. Stotyje jam pasakė, kad teina tik vienas traukinys, jis yra išėjęs, o kitas eis rytoj rytą. Jam nurodė vietą, kur sustoja autobusai.

Medinis grįžo atgal, jis buvo apšepęs ir nemiegojęs, ir, be abejo, vaikštąs su tuo lagaminėliu galėjo ne vienam kristi į akis, bet tai nebuvo svarbu. Jis priėjo vaistinė, ties kuria sustoja autobusai. Jauna mergaitė paklausė, ar lapuko nurašė visą tvarkaraštą. Du autobusai jau buvo išėję, vienas eina už pusvalandžio, o kiti du po pietų. Perdėta mandagiai padėjo mergaitė, Medinis gatvę atsisėdo ant suoliuko. Pro šalį grūdosi žmonės, užėję mašinos, ėjo pusnuogės paauglės ir vyresnio amžiaus moterys, basai, trumpakelniai jaunuoliai. Medinis pyko, jis dabar būtinai užsispyrė parvažiuoti namo, bet bilietas autobusui kainavo septyni doleriai, pusdolerio reikėjo dar tramvajui parvažiuoti iš stoties namo. Medinis vėl pajuto troškulį, ėjo į restoranėlį, lėtai išgėrė

už paskutinius pinigus tris stiklus alaus ir vis galvojo, kaip ištrūkti iš tos prakeiktos vasarvietės. Dabar būtinai reikėjo tų kelių dolerių. Medinis vėl atsisėdo ant suoliuko, saulės atokaitoj jį suėmė miegas, ir valandėlę užsnūdo. Žmonės ėjo, jis čia niekam nerūpėjo, visi buvo atvykę pailsėti, o ne rūpintis kitais. Nuo didelio sunkvežimio dundėjimo Medinis pabudo, per sekundę jis viską prisiminė, ir nors pyktis buvo praėjęs, bet ryžtas išvykti ne. Jis būtinai norėjo atsikėsti žmogui už bereikalingą plūdimą. Jis parvažiuos namo, išsimiegos, pailsės, tegu jį čia pati, tą nori, veikia ir pati krauna, vykdoma namo. Bet pirmiausia reikėjo tų prakeiktų dešimties dolerių. Medinis pamatė tą patį jauną policininką ir paklausė:

— Pamečiau pinigų, dabar negaliu grįžti namo. Ką turėčiau daryti?

— Gaila, bet nežinau, manau, kad turite rasti, kas jums paskolina.

— Na, ačiū, gal galite pasakyti, kur yra policijos stotis.

Policininkas noriai paaiškino. Stotis buvo netoli, mažame, mediniame name. Raštinėje sėdėjo pusamžė moteris ir vartė kažkokius raštinukus. Medinis pasistatė savo lagaminėlį ir paklausė, ar jis čia negalėtų gauti dešimties dolerių, kuriuos jis tuojau pat parsistų.

Motieris įtartinais žvilgtelėjo į apšepusį Medinio veidą, apnešiotus baltinius ir apsiplaususias akis.

— Žinote, neturime čia tokiems reikalams jokių sumų. Gal jūs galite gauti pas pažįtamus?

— Ne, visa tai aš pats žinau. Ačiū, — jis pasiėmė lagaminėlį ir ramiai uždarė duris.

Taip, jis negali gauti dešimties dolerių jokio krautuvės, jam neduos, tai aišku, valkatų ir čia apstu, bet banke turi trisdešimt tūkstančių. Pagaliau jis gali pasiskolinti

miestelio taupymo įstaigai. Už poros blokų buvo bankas. Nesmagiai jausdamasis, Medinis ėjo į vidų. Prie vieno iš trijų langelių stovėjo tarnautojas jaunas vyras. Ir kai jis atleido sėdynę, puošnią, ne vasarvietiška, apsirengusią poną, Medinis pasakė:

— Aš norėčiau pasiskolinti pinigų.

— Gaila, mes skoliname tik nekilnojamojo nuosavybės pirkti.

— Bet man būtinai reikia, aš turiu banko pinigų, jūs galite paskambinti ir įsitikinti, — kalbėjo Medinis, — man reikia labai mažos sumos.

— Ne, gaila, — vyras žūrėjo užjaudimai, — gal kartais bosas paskolintų asmeniškai, kartais jis taip padaro, bet dabar jis išėjęs priespaudę.

— Keista, — beveik pyktelėjo Medinis, — turu trisdešimt tūkstančių ir negaliu gauti dešimties dolerių.

— Taip yra, — mandagiai patvirtino vyras.

Medinį dabar pagavo tokia nuotaika, kaip lošiant kortomis. Būtinai atsisoti, statyti dvigubai ir kirsti. Dabar būtinai kur nors norėjo gauti dešimt dolerių, pagaliau nors aštuonis.

Laukė buvo gražu, šviesu ir šilta. Gatvė užėję žmonės ėjo nežinia kur ir ko, valgė, kalbėjo, žūrėjo į langus, pirkė nereikalingus daiktus. Mieste buvo milijonai dolerių, o Medinis nežinojo kur gauti jų autobuso bilietui.

Prie mažos alkūtelės jis pastebėjo kelionių biurą. Viduje kambario esančiame apskritime stovėjo jauna mergaitė, su ja kalbėjosi valkinas, tikriausiai ne interesantas. Medinis ėjo vidun ir sustojo prie apskritimo.

— Kuo galiu padėti? — paklausė mergaitė.

— Jūs parūpinate kelionių bilietus? — pradėjo Medinis.

— Taip.

— Aš turiu važiuoti į Chicago. Ar galite parūpinti man autobuso bilietą ir apskaitą pasiųsti mano adresu? Tapatybei įrodyti aš turiu vairuotojo liudijimą.

Mergina sumišo:

— Mes parūpiname lėktuvų bilietus į kitus kraštus ar miestus. Mes rezervuojame. Betgi čia pat autobusų stotis, galite nueiti ir nusipirkti.

— Aš dabar neturiu pinigų. Namie turiu ir negaliu pasiimti.

— Labai gaila, — abejojo mergina.

— Jūs galite pasiskolinti, — pasakė greita stovėjęs vyras.

— Bet kur?

— Nežinau. Kur nors.

Valandėlę visi tylėjo. Paskui vyras ištarė:

— Jeigu jūs ištiko nelaimė, tai eikite į policiją.

— Buvau, jie nieko nepadėjo.

— Tada eikite į parapiją. Klebonas tikrai paskolina. Juk čia maži pinigai, — kalbėjo jaunuolis, — patėkite šesetą blokų, šios gatvės gale bus bažnyčia.

Medinis svarstė, jis pūkiai žinojo, kur yra bažnyčia, praėjusią vasarą jo klausė mišų.

— Gerai, — išlėto išėjo. Merginos ir jaunuolio užuojautos žvilgsniai jį erzino. Tikrai, kam jie buvo tokie malonūs. Bet Medinis tuoj vėl viską užmiršo, jį vėl puolė jūris bet kokia kaina parsigauti namo.

Dabar jis ėjo klebonijos link. Buvo pakankamai šilma miestelyje prisivaikščiojęs, neįjautė nuovargio, jautė pyktį ir vėl kratė kišenes, ieškodamas pinigų, lyg kas nors būtų vogėjomis ten pinigų įdėjęs. Bet kišene nebuvo tik centai. Ant šaligatvio stovinčiam kioske nusipirko vaisvandenių, išgėrė ir vėl ėjo.

Ligi paskutinio autobuso išėjimo buvo dar daugiau valandos, bet Medinį jau pagavo laiko stokos karštligė, ir jis pastubino žingsni.

— Tėyte, kur tu eini? — užgirdo jis vyriausios dukros balsą ir krūptelėjęs atsisėdė. Tikrai, tai buvo ji.

— Kur tu eini? Mes tave matėm geriantį prie kiosko. Mamytė ieško vietos masinai pastatyti. Aš atbėgau tavęs pasitikti.

— Labai maloni, lyg gėdydamasis ištarė Medinis.

— Jie dabar ėjo atgal. Priekyje iš būrio einančių išsyrė žmona, ateinančią su jaunesniąja dukrele.

Kai susitiko, žmona paklausė:

— Kur tu dabar vaikštai?

— Norėjau išvažiuoti namo, bet dar nepasisekė.

— Einam, užvalgysim restorane.

— Labai apžėlęs ir nesiprausęs.

— Tai nieko, dar jaunas esi, gali būti ir apžėlęs, — nusijuokė žmona, nebesipykim.

— Ne, — atsakė Medinis ir pajuto kažkokį gaudumą, lyg būtų grįžtas iš tolimos kelionės, nors nebuvo praėjusi nė para nuo to meto, kai važiuavo lošti kortom.

Kryžkelėje stabtelėjo. Mergaitės stebėjo pro langą, kaip viduje gražiai išsipošiusios merginos gamino saldinius. Šviesom pasikeitus, perėjo gatvę. Ant šaligatvio sėdėjo būrys jaunuolių.

— Jie matė tave ir sakė, kad tu priekvaša, — nusijuokė žmona.

— Mamyte, — kas yra priekvaša, — paklausė jaunesnioji dukra.

Motina norėjo atsakyti, kad tai stupid, bet nesusipėjo.

— O, tai toks žmogus, kuris neturi pinigų, — pasiskubino atsakyti Medinis.

Vienas bolševikmetis eina užmarštin

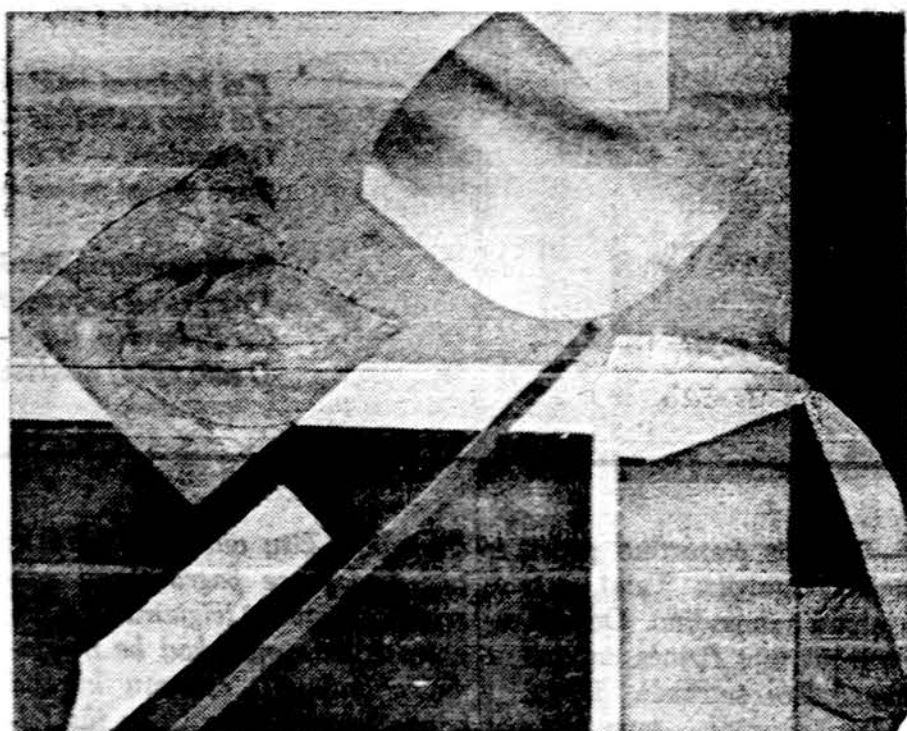
(Atkelta iš 2 psl.)

ir be numeracijos. Ta pati autorė istorijos vadovėlyje (Lietuvos istorija, šeštoji laida, Chicago) papasakoja apie 1918 — 1919 m. bolševikmetį (317 — 324 psl.), toliau apie 1940 m. bolševikų okupaciją (380 — 389 psl.) ir vėliau apie (1944 m.) trečiąjį bolševikmetį, tą skirytį pavadinama "Lietuva antroje bolševikų okupacijoje" (395 psl.), tarsi ankščiau nebūtų buvęs tik vienas bolševikmetis.

Lietuvių enciklopedijos XXXIV, 434 psl. pradžioje kalbama apie pirmąjį bolševikų okupaciją 1919 metais. 1940 — 1941 m. vadina antrąja okupacija, tačiau toliau 1944 m. okupaciją vadina antruoju bolševikmečiu. Arba Aduose (19177, 2 nr., 94 psl.) vienoje recenzijoje pasakyta: "Betgi daugiausia vietos kiti bolševikmetis okupacijai tiek 1918 — 19, tiek 1940 — 41 metais". Pagal datas išeity, kad čia pasakyta apie pirmąjį bolševikmetį (1918 — 1919) ir antrąjį (1940 — 1941), tačiau vėliau tenka sulaukti staigmeną, nes rašant apie rugienį pasakyta: "... pirmojo bolševikmečio metais (1940 — 41) buvo Zarasų NKVD viršininko padėjėjas...". Čia tas pats atsitikimas kaip ankstyvesniame pavyzdyje. Pirmasis bolševikmetis "užmiršamas", tada antrasis vadinamas pirmuoju.

Taigi gerai numeruojančių bolševikmečius tėra tik labai mažai. Yra dar šiek tiek besipainiojančių, bet daugumas tešneka tik apie du bolševikmečius: pirmuoju vadina 1940 — 1941 metų ir antruoju — 1944 metų, o 1918 — 1919 metų nustumia užuomarštin, tarsi jo nebūtų buvę. Liūdna, kad ir Lietuvių Enciklopedijos XV tomas, skirtas Lietuvai, ne tik pirmojo bolševikmečio nenumetuoja pirmuoju, bet apie jį beveik nieko nekalba. Šneka tik apie 1940 — 1941 m. ir 1944 m., numeruojant juos pirmuoju ir antruoju.

Neužginčijamas faktas, kad 1918 m. pabaigoje bolševikai įsiveržė į Lietuvą. Tas žygis buvo Sovietų Rusijos suplanuotas ir atliktas. Nelgiam trukas, po bolševikų revoliucijos Rusijoje, (1917. XII. 21) buvo sudarytas Lietuvos

Elena Urbaitė Pasikeltimas (kolonėlė) iš Lietuvių dailininkų parodos Ciurichio galerijoje, Jaunimo centre, Chicago

reikalų komisariatą prie RSFSR Tautybių reikalų liaudies komisariato. 1918 m. pradžioje (1. 10) Sovietų Rusijos liaudies komisariatas paskelbė dekretą, kad visos iš Lietuvos 1915 m. evakuotos įstaigos būtų perduotos Lietuvos reikalų komisariatui. Kadangi Vyriausioji lietuvių tautos taryba Rusijoje (suorganizuota Voroneže) buvo didelis kliuvinytis bolševikams, tad Tautybių reikalų liaudies komisariatas nutarė ją uždaryti. 1918. XII. 8 sudarė Lietuvai (ir Gudijai) laikinąją vyriausybę su Kapsuku prieškakę, kuri tuoj (1918. XII. 16) paskelbė manifestą apie tarybų valdžios įvedimą Lietuvoje. Nors dar ne viena Lietuvos vietovė nebuvo šios vyriausybės valdžioje, tačiau Sovietų Rusijos Liaudies komisariatas, Lenino pasirašytu dekretu (1918. XII. 22) pripažino Lietuvos respubliką ir jos laikinąją (bolševikinę) vyriausybę. Sovietų Rusija taip pat sudarė okupacijai įvykdyti raudonosios armijos divizijas ir jas pasiuntė į Lietuvą.

Raudonoji armija įsiveržė į Lietuvą iš rytų ir šiaurės. Iš rytų įsibrovė bolševikinė Pskovo divizija ir užėmė Zarasus, Švenčionius, Uteną ir nužygiavo Vilniaus kryptimi. O iš šiaurės (Latvijos) — Internacionalinė divizija užėmė Rokiškį ir kitas šiaurės Lietuvos vietas.

Sovietų Rusija okupavo apie tris ketvirtadalius Lietuvos teritorijos. Gyventojai pateko į teroro valdžią. Prasidėjo suimnėjimai

tarptume bolševikinei propagandai, kuri įrodinėja, kad pati lietuvių tauta kūrėsi sovietinę santvarką, o raudonoji armija tik jai pagelbėjo, kad jokios okupacijos nebūtu. Sumenkindume savo tautos dideles pastangas organizuoti karinę jėgą ir sunkias kovas su bolševikais.

4. Praktiškas patarimas

Normaliai bolševikmečius reikėtų numeruoti, juos vadinant pirmuoju (1918—1919), antruoju (1940 — 1941) ir trečiuoju (1944). Kadangi dauguma įsikando antrąjį bolševikmetį vadinti pirmuoju, tad praktiškai sumetimais būtų parankiau bolševikmečius vadinti tuo tarpu ne numeriais, bet datomis: 1918 — 1919 metų bolševikmetis, 1940 — 1941 metų bolševikmetis ir 1944 metų bolševikmetis.

Kas norėtų naudoti apie bolševikmečius literatūrą, kad šiuo metu įsivyravusios klaidingos bolševikmečių numeracijos nebūtų suklaidinti, patartina žiūrėti ne į numeraciją, bet į chronologiją. Tačiau visiems suprantama, kad vėliau (istorinėje perspektyvoje) bolševikų okupacijos bus numeruojamos: pirmoji bolševikų okupacija, antroji bolševikų okupacija ir trečioji bolševikų okupacija. Arba: pirmasis bolševikmetis, antrasis bolševikmetis ir trečiasis bolševikmetis.

Kviečiame įsigyti šiuos dvi įdomius knygius

TRETEJI VAINIKAI

Lietuvių Poezijos Antologija, dalyvausius 50 autorių. Kietas viršelis \$6.00.

KARONA

Anotacija Kario istorinė poema, trys istorinės dramos iš Mindaugo laiko, 316 pusl., iliustruota, kietas viršelis \$6.50.

Užsakant abi knygas šiuo \$10.50 Užsakyt:

DEALOGAS, 494 W. 5th Str., Chicago, IL 60603

A. TVERAS

LANKINOMASIS IR BRANGINYS

Pardavimas ir Taisymas

2846 W. 6th Street — Tel. 827-1941

Nieko nėra, ką taip labai nenoromis priimame, kaip patarimas.

Joseph Addison

— Nelaimė atsisukus prieš tave, net kieselius laužia tavo dantį.

Persų patarlis

— Skęstančio žmogaus lietus nekamuoja.

Persų patarlis

RADIO PROGRAMA

Seniausio Lietuvių Radio programos Naujojo Anglijos ir Stoties WNSR, 1900 hanga, veikia sekundinėmis nuo 1:00 iki 1:30 val. po pietų — perduodama vėliausią, pasaulinių žinių santrauką ir komentarus, muziką, dainas ir Magdalenės pasaką. Šią programą veda Steponas ir Valentina Minkai. Biznio reikalais kviečia ir Baldis Fierstas — gilių bei daromų klausimų, 800 E. Broadway, 8a, Boston, Mass. 02117. Telefonas 288-0489. Ten pat gamtamas dienraštis "Dragon" ir rašio dideli pasiskelbimų lietuviški knygų.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visame mūsų apylinkės.

Dėkojame Jums už mūsų parodytą patikėjimą. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdaromos iki \$40,000.00 FRANK ZOGAS, President

2657 W. 69th Street Chicago, IL 60629 Phone 325-7400

5 1/2 %

paid quarterly 4 Year Savings Certificate Minimum \$5,000

MIDLAND SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

4440 Archer Avenue Chicago, IL 60632 Phone: 254-4470

8629 S. Harlem Avenue Bridgeview, IL 60455 Tel. 598-9400

7 1/2 %

All accounts compounded daily — Facebook Savings

PIRMOJI NAKTIS 1978

BOSTONO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS JAUNIMO SEKCIJA

— ruošia —

NAUJŲ METŲ SUTIKIMĄ

KVIECIAME VISUS LIETUVIUS IS VISŲ LIETUVIŲ KOLONIJŲ

Gruodžio 31 d., 1977 m., 8:00 val. vakare

BOSTON PARK PLAZA HOTEL, Grand Ballroom (buvęs Statler Hilton)

PROGRAMA: įspūdinga vakarėnis, garso atk. su amerik. orkestru.

Bilietų kaina: pakilant vakarėnį, gerimas ir šampanas, \$24.00 asmeniui.

Bilietai įsigijami iki gruodžio 10 d. Stalai 10-čiai ar mažiau rezervuojami pas:

BIRUTĖ ADOMAVICIUTĖ (617) 729-6278

4 Sheffield West, Winchester, MA 01890

DAIVA IZBIKAITĖ (617) 326-7542

28 Old Stone Road, Westwood, MA 02090

Norintys pasitarti, visų patarimų pateikimas gratis \$1.

servicijos kortelės su 20% nuolaida. Automobilų

LAUKIAM!

Kultūrinė kronika

OSKARAS MILAŠIUS LA COMEDIE FRANCAISE SCENOJE

Minint 100 metų sukaktį nuo Oskaro Vladislavo Milašiaus gimimo, rašytojas šių metų eigoje ypač buvo pagerbtas Prancūzijoje. Daug kur šio krašto kultūrinio gyvenimo įvykiuose įsipyne ir mūsų Oskaro Milašiaus minėjimai, jam skirtos akademijos, literatūros vakarai ir pan. Dabar, metus užbaigiant, Milašiaus keturių veiksnių misterija "Saulius iš Tarsa" (Saul de Tarse) lapkričio 21, 22 ir 30 d. statoma bene garsiausia teatrinė tradicija ir akademinių prestižą turintiame Prancūzijos teatre "La Comedie Francaise". Spektaklyje dalyvauja aktorai, kurių pavardės Prancūzijos kultūriniam gyvenime daug ką sako: Francois Chautemette, Michel Etcheverry, Rene Arrieu, Francois Beaulieu, Nicolas Silberg, Patrice Kerbrat (pagrindinėje rolėje), Georges Riquier, Richard Berry, Jean-Noel Dalric ir Ludmila Mikael. Scenos apipavidalinimas — Jean — Francois Remi. Papildomi "Saulius iš Tarsa" spektakliai dar bus Paryjuje gruodžio 1 ir 2 d. Juos rengia "Amis de la Comedie — Francaise" ir "Amis de Milosz" draugijos.

DR. M. GIMBUTIENĖS ARCHEOLOGINIŲ KASINĖJIMŲ DEŠIMTMETIS

Amerikos Archeologijos institutas drauge su Los Angeles Kalifornijos universitetu (UCLA) bičiulių draugija surengė prof. Marijos Gimbutienės išskirtinio kasinėjimo paminėjimą lapkričio 14 d. vakare UCLA Rolfe auditorijoje.

Humanitarinių mokslų fakulteto dekanas dr. P. Levine trumpame įvade išsklaidė M. Gimbutienės nuopelnus universitetui, šil-tai apibūdindamas jos mokslinius ir asmeninius privatumus. Po to profesorė pravedė įdomią paskaitą apie dešimt metų trukusio archeologinio kasinėjimo naujus atradimus pietistiniuose Balkanuose. Vietovės: Archileon, Anza, Sitagroi, Obre. Paskaita buvo iliustruojama spalvotomis skaidėmis.

Reikia pažymėti, kad tą vakarą profesorės gyvenvietės aplinkoje — Los Angeles Topangos kanjone — staute didžiuliai gaisrai. Sausros ir vėjo įsmagintos liepsnos sunaikino apšviat namų, išdegino šlaituose išsitus augmenijos plotus. Kai gaisras prasidėjo, M. Gimbutienė buvo universitete. Apie vykstanciją nelaimę sužinojo prieš paskaitą. Vis dėlto savo užduotį atliko su jai įprasta šypsena ir gyvu dalykiškumu. Ne gaisro nuotaikos įsiviešpatavo auditorijoje, bet žmonių, taiklingai gyvenusių prieš 7000 ar net 8000 metų, egzistencijos būdai: darbo įrankiai, gyvuliai, patalai, ugnivietės, religijos simboliai, antspaudai, skoningi keramikos bei lipdybos pavidalai...

DAILININKĖS M.K. ČIURLIONIO GALERIJOJE, JAUNIMO CENTRE, CHICAGOJE

Prieš savaitę galerijoje atidaryta paroda tėsės iki gruodžio 4 d. Nemažiesiems dar yra proga užteiti ir pamatyti. Parodoje dalyvauja ne tik dailininkės Čikagietės, bet ir viešnios iš kitų kolonijų. Tapybos, grafikos, skulptūros keramikos ir kt. darbų išstatyta 60. Dailininkių parodoje daly-

M. Stankūnienė
Cahaca scandens (aliejus)
is Lietuvių dailininkų parodos Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje

PROF. VLADO JAKUBENO MIRTIES METINĖS

Ryšium su kompozitoriaus prof. Vlado Jakubeno vienerių metų mirties sukaktimi Chicagoje Jaunimo centras gruodžio 11 d. (sekmadienį) rengia kompozitoriui skirtą minėjimą — akademiją. Paskaitą apie prof. Vladą Jakuboną ir jo kūrybą skaitys muz. Aleksandras Kučinas. Programoje taipgi dalyvaus solistė Dana Stankaitytė ir Jonas Vaznelis. Bus atliekami prof. Vlado Jakubeno kūriniai.

NAUJI DAIL ADOLFO VALESKOS VITRAŽAI

Chicago miesto centre, Mar-c'o Chagall'o mozaikų kaimynystėje (Madison ir Dearborn gatvių sankryžoje), dail. Adolfo Valeškos vitražai neseniai įstatyti Florsheim krautuvės lubose. Dail. Valeška yra padaręs vitražinių lubų Florsheim'o krautuvės tinkliniuose miestuose ir valstijose. Pačioje Chicagoje, šalia bažnyčių, šventyklų, ligoninių, restoranų, gydytojų ir architektų kabinetų, dail. Valeškos sukurti vitražai puošia Marshall Field, Lake Shore Towers, Chicago Water Towers, O'Hare aerodromo pastatus ir nemažai privačių rezidencijų.

TOMAS VENCLOVA SEMIOTIKŲ SUVAŽIAVIMĖ

Tomas Venclova, šiuo metu dėstantis semiotiką ir lituanistiką UCLA universitete Los Angeles, dalyvavo USA Semiotic Society kongrese Denveryje ir skaitė pranešimą apie Pasternako poeziją semiotiniu požiūriu. Tomas Venclova priimtas į Semiotic Society of America narius.

Nauji leidiniai

• LAISKAI LIETUVIAMS, 1977 m. lapkričio mėn., Nr. 10. Religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Leidžia lietuviai jėzuitai. Redaguoja: Juozas Vaišnys, S. J., ir Antanas Saulaitis, S. J. Ad-ministruoja A. Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata 6 dol.

Apie dėkingumo dorybę rašo Anicetas Tamošaitis, S. J., o apie naują Sv. Komunijos priėmimo būdą — A. Saulaitis, S. J. Po di-dingiausias pasaulio kapinės pavaikšto J. Prunckis. Eilėraščių pluoštas — Zentos Tenisonaitės. Minimas vysk. V. Brizgio kū-nigystės jubiliejus. Apie moteris ir vedybas rašo D. Bindokienė. Gražiai atrinkta bei sutvarkyta taipgi ir visa kita medžiaga. Viršelių puošia Eug. Būteno nuotrauka, puslapiuose — Romo Bartuškos nuotraukos.

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENĖ

"JULIA" yra plačiai diskutuojamas filmas, pagrįstas vienu įvykiu iš Lillian Hellman knygos — autobiografijos "Pentimento" (1973 m.), kurioje ji atpasakoja savo gilią viso gyvenimo draugystę su vaikystės laikų klasės drauge, vardu Julia. Atrodo, kad kiekvieną sezoną yra koks ypatingas filmas, kuris tampa pasikalbėjimo objektu. Šį rudenį tai yra "JULIA", Hollywoodo atsakymas tiems, kurie dažnai (ir pateisina-mai) dejuoja, kad niekas nebe-stato daugiau (gerų) filmų, kaip seniau kad statydavo.

Lillian Hellman karo laikų memuarai yra įkvėpimu "Julijos" pasakojimui. Šis pastatymas ir yra supintas kaip gyva duoklė brangiam atminimui. Mes girdime kietos ir įtemptos aktorės Jane Fonda balsą, kaip Lillian Hellman, pasakojantį mums apie savo jaunystės didelę draugę ir kaip Julia (ugningai atvaizduota britų aktorės Vanessa Redgrave) užaugo drąsia, bet pasmerkta tragedijai moterimi.

Didelė dalimi pasakojama, sugrįžtant į praeitį. Cape Cod pa-jūrio namely Lillian Hellman bando sukurti scenos veiklą "The Children's Hour", nuola-tos jai patariant tada (1934 m.) jau garsiam kriminalinių knygų rašytojui amerikiečiui Dashiell Hammett (Jason Robards).

Darbu nesisekiant, Hellman siekia scenos pakeitimą Paryžiuje. Europa tuo metu stovi II pasaulinio karo išvakarėse, o gabioji tur-tuolė Julia studijuoja mediciną Vienoje, kur ji įsipažinoja ir prieš-nacinį judėjimą. Vėliau, Hellman pagarsėjus kaip dramaturgei, Ju-lia prašo slapta pernešti jos pi-nigus į Berlyną, kad išpirktų įkalintus žydus.

Filmas sekamas gyvai, įtemptai, tik tas plūduriavimas tarp Ju-lijos — įsivaizduojamo asmens ir Lillianos — tikro asmens kenkia harmoningai išvadai. Mums aiš-ku, kaip Lillian dievina savo ta-lentingą draugę, įkėlusią į tiesiog dievaitės sostą. O ką mano Julia apie Lillian? Lillian mums ir pri-statyta gyvenimiškai, o Jane Fon-da sukuria įdomų jaunos rašyto-jos portretą. Ji išbarškina savo ne-siūlingą, net per langą išsiviesda-vo su visa rašomąja, rūkydavo cigarete po cigaretes, gėrė per daug ir gyveno su Hammett (irgi per daug išgeriančiu).

O vis dėlto filme kalbama apie Juliją, ką ir antraštė skelbia. Ta-čiau tarp Lillian ir Julijos tėra tik dvi gaidos. Viena — vaikystės prisirišimas ligi dievinimo. Kita — suaugusiųjų draugijų bendravimas. Julia žygiuoja su tikslu per Oxfordą, o vėliau per Europą, vaidindama tokią heroję, kaip radikale Vanessa Redgrave kar-tais save įsivaizduoja. Šalia jos prisipalikus Lillian tik gali ja ža-vėtis ir pavydėti. Tačiau ji nega-li sujungti.

Publikai persimeta pasakotojos Hellman neišsakytas noras, kad ji būtų pažinusi Juliją daug geriau. Bet Julija lieka mums mis-lė, kaip ir jai. Julija palieka tolimų simbolių ir geru pavyzdžiu, ką moterys galėtų padaryti.

Savo rolėse Fonda ir Redgrave spindi, o jų duetinė vaidyba tik-rai nepamirštama.

Nešnekus ir reikalaujantis lite-ratūrinių aukštybių ir savo kole-gės, o kiekvienas trumpas sakiny-

persunktas sąmojom — toks Ham-mert, miręs 1961 m., mums buvo perduotas Jason Robards.

Netgi trumpa Johanno rolė pa-lieka atmintina, sukurta talentin-gojo Maximilian Schell.

Būtų nuodėmė nepaminėti nuostabių vaizdų iš tikrų vieto-vių. Filmavimo aparatai aud-džia pirmyn ir atgal tarp Angli-jos ir Prancūzijos.

Anglijos vaizdai buvo nufilmuo-ti Lake District apylinkėse, kurio-mis žavėjosi Wordsworth, Shel-ley ir apdainavo kiti anglų po-etai. Vaizdai kartais taip gražūs, lyg netikrų būtų, kaip iš atviru-tės išimti. Pagautas net ūkano-tas, melancholiškai gražus ežero atspindys ir uolingi slaitai.

Nors filme Hellan keliauja į Vieną, vėliau į Berlyną, tačiau iš tikrųjų visa tai buvo filmuota Strasboure, Prancūzijoje, kuris atliko statisto rolę kuo puikiausiai. Tikrai keletas mylių nuo Vokie-tijos sienos, filme parodoma 11-to šimt. katedra, geležinkelio stotis, Strasburgo universitetas ir dau-giau miesto ir užmiešio kampų.

Kai Lillian aplanko Juliją Oa-fordso universitete, klasiškasis gro-žis atspindi Sv. Jono kolegijos kieme, kitų kolegijų aplinkoje ir universiteto bibliotekoje.

Paryžius filme parodomas kaip tikras papuošalas. Ten Lillian ir Johann vaikšto Tuileries sodais su Luvru (Louvre), kylančiu fo-ne virš gelėmis nusėtų lysvių.

Visai šeimai gera pramoga.

IZVESTIJA PRIEŠ BRONSON

Naujasis Charles Bronson (lie-tuvio imigranto sūnus) krimina-linis filmas "Telefon" dar nėra visai susuktas ir nebaigtas, o jau "Izvestija", Sovietų dienraštis, šaukia, reikia ir spausdina filmą peikiančią recenziją. Girdi, filmas yra "CIA planas sukurstyti psi-chozę prieš Sovietų sąjungą".

SARAŠAS LIETUVIŠKŲ PLOKSTELIŲ, KURIOS VERTOS DĖMĖSIO:

PRASOMĖ ATKREIPTI DĖMĖSĮ Į ŠIUOS KŪRINIUS:

19 — Rinkiny. Dainuoja D. Dotkis, Groja M. Hofmekerio orkestras. Viso yra 10 šokių muzika su tipingais žodžiais: Cigonės akys, fokstrotas, Ka-riškas vaizdelis, fokstrotas. Palangos jūroje muskendo mano melle, tango. Su armonika į Braziliją. Onyte, einam pašokti, fokstrotas ir visa eilė kitų.

26 — Rinkiny. Dainuoja A. Sabanauškas. Septimtaine rojuje, anglų val-sas. Mūsų susitikimas, tango. Marytė mėlynakė, fokstrotas. Jaunystės melle, tango. Aldona, tango. Ta naktis, anglų valsas. Kodėl neatėjai, fokstrotas ir visa eilė kitų šokių su žodžiais ir linksmąja muzika.

15 — Rinkiny. Dainuoja Birutė Tamošūnienė. O ramunėlė, pasakyk, 12 įvairių šokių. Australijos muzika B. Tamošūnienė laiko viena iš geriausių tos rūšies dainininkių.

SVAJONIŲ SUKURYJE. Dainuoja B. Tamošūnienė. 12 moderniškų šokių. Įgerio vienas iš geriausių orkestrų Bernie Daggau Australijoje. Kur lygtos lenkos, tango. Amour, Beguine. Lauku, sugrįžk, valsas. Nuostabus berniukas, Cha, cha. Klajojantieji rožės, lėtas fokstrotas. Igesys, tango. Zi-buoklės, valsas. Balti žiedai, mambo. Svajonė, tango. Kengūių sambo, sam-ba. Sudie, anglų valsas. Gal būt, gal būt, bolero.

28 — Rinkiny. Įvairūs dainininkai, chorai ir orkestrai atlieka: Kauno Ka-ro muziejaus viešosios nuleidimas I ir II dalis. Ko vėjai pučia. Kur lygtis lau-ka. Karo Mokyklos choras. Marš, marš, kareivėliai. Karo Mokyklos choras. Senas kanklininkas J. Petrasaus ir V. Dinelka atlieka. Suteis tamsi nakti-zėlė, Geležinio vilko maršas, atlieka Karo Mokyklos choras. Vaidylos maldė, J. Petrasaus ir V. Dinelka atlieka ir visa eilė kitų.

22 — Rinkiny. Antras literatūros vakaras. Atlieka šie asmenys: Ada Karvelytė, Dr. A. Šeplaukis-Tyruolis, Gražina Tulauskaitė-Babrušienė, Anatolijus Kairys ir Juzė Vaičiūnienė. Viso 40 kūrinių. Visus kūrinius skaito patys autoriai. Juk daug kam minėti asmenys pažįstami, o vienos jau ir gyv-jų tarpe nėra. Argi neįdomu jų balsus išgirsti?

23 — Rinkiny. Trečias literatūros vakaras. Patys autoriai skaito savo kūrinius, tai būtent šie: Draugo redaktorius Kazys Bradūnas ir Aloyzas Ba-ronas; Birutė Pūkelevičūtė, Liūnė Sutema-Katiliškienė ir Dr. Henrikas Na-gys. Argi yra daugelis, kas minėtų asmenų nepažįsta? Tai gal tie jau ir įsigi-jo šį plokstelių albumą. O kurie nepažįsta, tai verta įsigyti, išgirsti minėtų penkių autorių kūrybas ir jų balsus. Šių plokstelių albumą išleido Jonas Kar-velis.

TORONTO LIETUVIŲ CHORAS "VARPAS". Visi 60 dainininkų-ly vy-rų ir moterų šį albumą išpildė. Viso yra 14 kūrinių, operų arčių: Faustas, Ne-bucco Vergy daina, Romeo — Julija, Parduotoji nuotaka, Vilus Tellis. Tiro-liečių daina, Lietuvių komp. A. Vanagaitis, Em. Galvėvičius, Gudavičius, J. Zlevičius, Br. Budriūnas, J. Zdanasas, K. V. Banašio ir kitų. Šis albumas skaitomas labai aukšto lygio.

Antrieji ŽIRGINELIAI. Kūryba Birutės Pūkelevičūtės. Tai yra val-diams jaunesniems ir vyresniems įvairių pasakų, pasakėlių. Visiems vaiku-čiams verta pasiklausyti, įsigyti šį albumą.

ZUKIS PUKIS. Šio albumo kūrėjai, leidėjai: Indrė Pallokaitė-Tijonė-nienė, Irena ir Algirdas Grigaičiai, Rita ir Liūdas Venclova, Donatas Tijiūnė-lis. Viso yra 39 kūrinių, pasakos su įvairiomis muzikomis, poezijomis. Ki-škiai. Kaimai, Miškai. Lietuvis ir visa eilė visokių įvairenybų. Visi o visi tie-veitai šį plokstelių albumą turi nupirkti savo jausimėliai.

30 — ČIURLIONIS. Piliņas choras atlieka savo ir kitų autorių dainas. Tai yra trisdešimties metų darbo jubiliejinis plokstelių albumas. Viso yra 28 kūrinių. Kas dar jo neturi, prašome įsigyti. Dirigentas A. Mikulskis. Kaina tik \$12.00.

18 — Rinkiny. Dainuoja A. Sabanauškas, Algimantas Mackus per Mar-gucio radio sakydavo: Neuzmirštamas Sabanauškas. Tai jo paskutinioji plokstėlė, tai yra albumas viso 12 kūrinių. Su orkestru ir dainavimu. Visus kūrinius sunku išvardinti, prašome šį plokstelių albumą įsigyti.

Visi šie plokstelių albumai kainuoja tik po \$6.00

Užsakymus siųsti: DRAUGAS, 4545 W. 63 St. Chicago, IL 60629

Užsakant pridėti 50 centų už kiekvieną plokstelių popierinėlį.

Pokalbis su Ale Rūta

(Atkelta iš 3 psl.)

nos, daili skaityba... O aš pati? — Iš kelių savo knygų ir poros rankraščių esu užsilenkusi keletą puslapių, kuriuos norė-čiau, vidinio nusiteikimo padik-tuotu tarpiniu žodžiu surišdama, kantriam klausytojui paskaityti.

Ne, apie savo kūrybos užkuli-sius nekalbėsiu. Savo asmenybe sudominti reikia specialaus ta-lento. Pabandyti "Neužmig-

Anot laikraščio, tai gali sužlugdyti detantę. O keistas dalykas — Juk tas rusų slapstasis agentas, kurį Branson vaidina filme, yra geras vyras. Ką sakyti Izvestija, jei jis būtų blogas tipas?

— Esama žmonių, kurie nori iš karto būti visur ir, rodos, nepatenka niekur.

Carl Sandburg

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

dyti" klausytojo vieno kito savo knygų veikėjo kalba.

— Gal savo kūrybinių užsimo-jimų sceną sutiktumėt prasklei-s-ti visai "Draugo" skaitytojų sei-mai?

— Ačiū, kad leidžiate pra-skleisti. Galbūt, jei Pranciškonų spaustuvė suskubs, vakaro metu

salėj atsiras ir mano "Laiškas jaunystei", su dukters dail. Ra-sos Arbaitės iliustracijom. Tiki-mės, kad bent draugai šiuo jau-nystės gražinančiu mūsų bendru kūrinėliu pasidomės.

Tolimesni užsimojimai? — Ju-nemažai! Bet jie, kaip ir mes pa-tytys, — ant Dievo delno...

J. Kf.

MES STENGIAMES DUOTI LIETUVIAMS GERIAUSIA PATARNAVIMĄ IR GERIAUSIAS PIRKIMO SĄLYGAS.

ISGYKITE LABAI PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMO PRIEMONĘ.

REDAGUOJA ST. SEMENIENE, 6807 TROY ST., CHICAGO, ILL., 60629. TELAF. 925-5068

PIRMOJO LIETUVIŲ MOTERŲ SUVAŽIAVIMO 70 METŲ SUKAKTIS

MARIJA LUSIENE

Dar gilioje senovėje, kai daugelio tautų moteris buvo pažeminta ir beteisė, lietuvė moteris Lietuvoje buvo aukštai vertinama, gerbiama ir mylima. Ištėkėjusi, buvo ne tik motina, savo vaikų auklėtoja, šeimos židinio širdis, bet kartu ir savo vyro ištikimasis draugė, patarėja ir talkininkė, kaip kunigaikščių, didikų, taip ir valstiečių šeimose. Savo moterišku jautrumu tapo ji lietuviškų papročių kūrėja, tradicijų puoselėtoja ir jų skleidėja. Tokia ji yra istorikų nusakoma, dailininkų piešiama, poetų apdainuojama. Po 1795 m. Lietuvos padalinimo, atėjo Lietuva sunkūs laikai. Caristinė Rusija primetė Lietuvai savo įstatymus, o moterims beteisiskumą. Ištėkėjusi moteris neturėjo teisės be vyro leidimo gauti pasą, valdyti turto, o našle tapusi, globoti ir auklėti vaikų. Dukters galėjo gauti tėvo palikimo dalį, bet daug mažesnę negu sūnūs. Apie lygų darbo atlyginimą nebuvo jokios kalbos. Mergaitėms skirtose gimnazijose mokslas buvo žemesnis, tad kelias į universitetus buvo labai ap sunkintas. Jos galėjo toliau lavintis tik pedagoginiuose institutuose ir tapti žemesnės paskirties mokytojomis. Taigi, pagal caro įstatymus, vyrams priklausė visą galia.

Lietuvės kova prieš rusų valdžią

Lietuvos didikams ir bajorijai, patogumų ir privilegijų beieškančiam, nuo Lietuvos gyvenimo nutolus, lenkų kalbą priėmus, o savo lietuvių kalbą, papročius ir tradicijas pamiršus, lietuvės moters, ypač valstietės, gyvenimas pasidarė dar sunkesnis ir pažeminimo pilnas. Ta tamsa atrodė be aušros ir be vilties. Lietuvė moteris, tačiau, stropiai atlikdama jai skirtus darbus, likusias savo jėgas skyrė šeimai, jos švietimui prie ratelio. Tas darbas nebuvo veltui, pradėjo dygti atgimimo daigai iš valstiečių tarpo ir dar nesulerkėjusios bajorijos labai mažo likučio. Iškilo tautinis sąjūdis Žemaitijoje, kurį sukėlė, vadovavo ir visa savo buitimi palaikė iškilieji Žemaičių vyskupai — Arnulfas Giedraitis ir Motiejus Valančius. Apie juos spietėsi rašytojai patriotai — Dionizas Poška, Simonas Daukantas, kalendariorius ir knygų leidėjas Ivinas. Pagrindinių jų rūpesčių buvo laudies švietimas, mokyklų steigimas, blaivybė, lietuviškos spaudos leidimas ir Lietuvos istorijos tyrinėjimas.

Kai caro valdžia uždraudė spaudą, uždarė visas vyks. M. Valančiaus įsteigtas parapijinis lietuviškas mokyklas, pagal ano meto poeto žodžius, "Anei druko, anei žodžio mums turėt neduoda, tegul, sako, bus Lietuva ir tamsi ir juoda". Kilo pasipiktinimas liaudyje ir tautinės sąmonės atbudimas sustiprėjo. Prasidėjo tyli, bet vis stiprėjanti, kova prieš rusų valdžią. Kovą palaikyti, ją

remti ir ją įkvėpti visa savo prigimtimi atėjo ir lietuvė moteris. Ji ėmėsi pagrindinio darbo — priaugančios kartos mokymo bei švietimo, panaudojant tautosaką. Ji mokė vaikus skaityti ir lietuviškai melstis. Mokė lietuviškų dainų, perdavė geruosius papročius bei tradicijas. Sekė pasakas, pasakojo istorines legendas, kėlė susidomėjimą ir meilę Lietuvai. Dalyvavo pavojingame knygnešių darbe ir Kražių bažnyčios gynime. Daug jų nukentėjo, vargė kalėjimuose, buvo ištremtos į Sibirą.

Aktyvios tautiniai susipratūsios moterys

Rusų primetę lietuvė moterį skriaudžiantieji įstatymai nebuvo lietuvių visuomenės priimti. Aukštajam mokslui eiti mergaitėms buvo įkurta fondų, kuriuos rėmė ne tik moterys, bet ir vyrai ir kunigai. Išmokslinusių moterų skaičius augo, o tautinis susipratimas didėjo, ypač AUSROS laikraščio pasirodžius. Visame tautinio susipratimo kilime moterys buvo labai aktyvios. Nors jų buvo tada dar nedaug, bet jos reikėsi visais galimais būdais: buvo laikraščių korespondentės, rašė straipsnelius, beletristikos kūrėnėlis, apysakas ir taip kėlė tautinį susipratimą ne tik moterų, bet ir vyrų tarpe. Pradžioje reikėsi St. Paškevičienė, U. Tamošiūnaitė, Šl. ūpėnė. Vėliau pasirodė F. Bortkevičienė, G. Petkevičaitė, M. Pečkauskaitė. Žemaitė ir kitos. AUSRA, VARPAS, ŠVIESA, APŽVALGA, TĖVYNĖS SARGAS prikėlė ne vieną iš tautinio miego ir nukrypę aktyvių lietuvių tautos kultūrinį, visuomeninį, socialinį ir politinį darbą. Akademinis jaunimas pradėjo atsiskirti lenkiškos įtakos, rusų kalbos ir nekėsti caro režimo. Didelė dauguma perėjo į lietuvišką kelią, kuris jau vedė tiesia kryptimi SIEKTI laisvės ir nepriklausomybės.

Lietuviai moterai pripažintos lygios teisės

Atgavus spaudą, palengvėjus rusų sprespaudai, pradėjo kurtis visuomeniniai, kultūriniai ir politiniai židiniai. Pagyvėjo ryšys vienu su kitais, vyko slapsti, o kur galima buvo, ir vieši susirinkimai. Rengta vaidinimai daržinėse, rikiuotasi pasipriešinimui rusų sprespaudai. Moterys taip pat organizavosi. Pirmasis suvažiavimas — gegužinė įvyko 1905 m. Šiauliuose, kuriame buvo skaityti keli pranešimai aktualia klausimais. Jame dalyvavo, tarp kitų, L. Didžiulienė, J. Juškytė ir Zubovienė. Panašūs susirinkimai įvyko dar Latvėnų dvare. Panevėžio apskrityje, kuriame tartasi apie moterų teises ir reikalingą kurti savas organizacijas. Tais pačiais 1905 m. kelios moterų veikėjos Vilniuje paskelbė, kad bus steigiamas lietuvių moterų

MOSŲ VEIKLA

HAMBURGIETĖS PRASO PAGELBĖTI

Hamburgo moterų draugija (Vokietijoje), kuriai vadovauja energinga ir pilna naujų sumanymų pirm. dr. Liucija Pašaitienė, nutarė įsteigti biblioteką, kuria galėtų naudotis ir plačiau šiaurės Vokietijoje gyvenantieji lietuviai.

Aktyvioji pirmininkė dr. Liucija Pašaitienė rašo šiam skyriui: "Kaip jau žinote, esame toli nuo lietuvių kultūrinių vertybių. Asimiliacija nepaprastai didėja. Bet ką gi mes darome prieš tai."

Toliau ji prašo visų geros valios lietuvių padovanoti lietuviškas knygas. Jos netgi apsiima perliuntimą apmokėti.

Artinantis Kalėdoms, kiekviena lietuviška šeima galėtų surasti bent vieną knygėlę pasiuntimui į Hamburgą. Juk jos tepraš: išsiųgti lietuviško žodžio, kuris joms brangesnis už bet kokį puošmenas ar kitokį liuksus. Galim siųsti pačios pirm. adresat:

Dr. L. Pascheit,
Neumuenstensestr. 1,
Hamburg 20, Germany

— Chicago Lietuvos moterų klubo išrinkta nauja valdyba: Leonita (Liuė) Dargienė — pirm., Marija Krauchunienė — vicepirm., Genovaitė Giedraitienė — sekr. (protokolu), Konstančia Baltutytė — Hofer — sekr. (susirašinėjimo), Gladys Karnienė — finansų sekr., Valerija Šaulienė — išd. Ligi šiolei aktyviai vadovavusi klubui Dalia Bobelienė dėl asmeniškų priežasčių atsisakė kandidatuoti naujos valdybos rinkimuose pirmininkės pareigoms.

— ALIAS (Amer. Liet. Inž. ir Arch. sąj.) Moterų pagalbinio vieneto išrinkta naujoji valdyba turėjo posėdį Br. Nainienė: namuose spalio 19 d. ir pasiskirstė pareigoms: Gintara Narienė — pirm., Bronė Nainienė — vicepirm., Lilė Juzėnienė — sekr., Birutė Vanagienė — išd. ir Aldona Klygienė — narė.

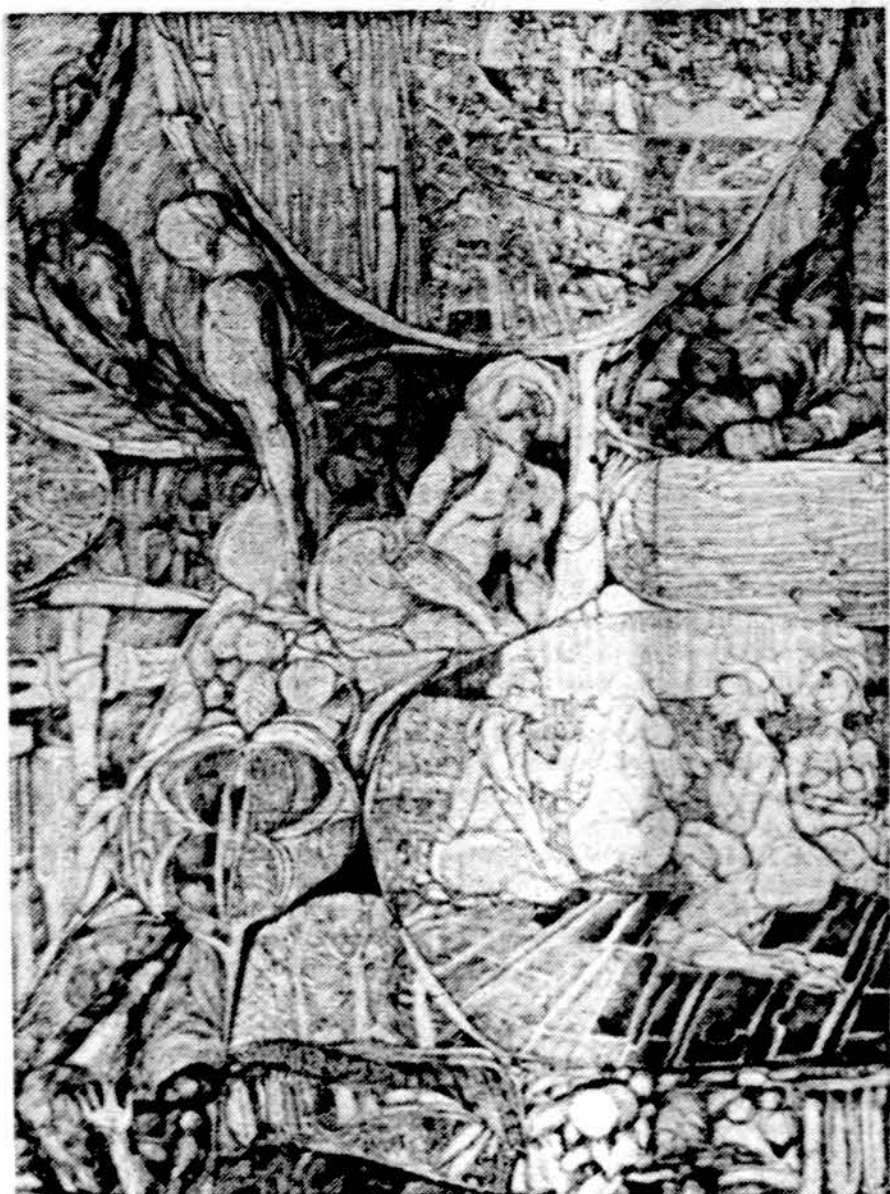
tovai. Į jį atsilankė kun. J. Tumas-Vaižgantas, adv. P. Leonas, pats suvažiavimo sumanytojas prel. Januševičius ir daug kitų. Suvažiavimui ruošti sudarytas moterų veikų komitetas: E. Vaitkevičienė, Lebkaušienė, Kubilinskaitė, Draugelytė, Augustinaitė. Tam komitetui talkininkavo ir moterys ir vyrai. Adv. P. Leonas išrūpino leidimą suvažiavi-

N. Vedeckytė-Palubinskienė
Pasivaikščiojimas

IS Lietuvių dailininkų parodos Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicago

Susivienijimas moterų teisėms ginti. Tas susivienijimas, tačiau, nepasirodė.

Visos lietuvių politinės grupės ir visos srovės pripažino moterims lygias teises. 1905 m. Vilniaus seime lietuvių moterų dalyvavo lygiomis teisėmis su vyrais. Atstovėmis buvo G. Petkevičaitė, O. Sapkauskaitė, K. Januševičienė, O. Brazauskaitė, S. Kymantaitė. Tačiau svarbiausias, reikšmingiausias ir daugiausia moterų organizaciniam gyvenimui įtakos turėjęs buvo 1907 m. rugsėjo 23 ir 24 d. įvykęs suvažiavimas Kaune. To suvažiavimo mintį iškėlė ir prie jo suruošimo prisidėjo prel. Januševičius. Tuo suvažiavimu susidomėjo ne tik moterys, bet ir vyrai. Suvažiavimu ruošimui aptarti buvo sukvietas platesnis pasitarimas, kuriame dalyvavo visų srovių at-

Zita Sodeikienė

Tėstinumas (tušas)

IS Lietuvių dailininkų parodos Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicago

Elena Kepalaitė

Pavasaris (keramika)

IS Lietuvių dailininkų parodos Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicago

LIETUVOS GEN. KONSULĖS J. DAUŽVARDIENĖS ŽODIS

Atidarant lietuvių dailininkų parodą
M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre,
Chicagoje, š. m. lapkričio 18 d.

Lietuvių dailininkų draugijos paroda, gausi dalyvėmis ir ekspozitais, yra svarbus etapas lietuvių moters istorijos raidoje.

Moterų vaidmuo Lietuvos meno srityje buvo svarbus nuo žilų senovės laikų, kuomet vyrai užsiimdavo medžiokle ir karais, o moterys, prižiūradamos namus ir šeimas, stengdavosi pagražinti aplinką. Jos pasižymėjo gražių spalvų derinimu ir originalumu jų įvairioje kūryboje, išaugota klėtyse ir kraichio skryniose, tapo mums brangiu palikimu. Jų talentus paveldėjo jų dukros — dailininkės.

Šią Dailininkų draugijos parodą galėtume laikyti jubiliejinę. Šimet sukako lygiai 70 metų nuo pirmojo Lietuvos Moterų suvažiavimo ir 40 metų nuo Kauno surengtos lietuvių moterų dailės ir literatūros darbų parodos minėto suvažiavimo 30 metų sukaktį paminėti. Paroda buvusi ne visiškai išsami, bet gausi ir įvairi. Ji liudija, kad lietuvių tauta, kaip ir kitos, turi ir dabar savo kultūrinį ir dailinį gyvenimą. Ji liudija, kad lietuvių tauta, kaip ir kitos, turi ir dabar savo kultūrinį ir dailinį gyvenimą.

Ši Chicagoje surengta išsami paroda liudija moterų pažangą tautos srityje. Nemaža dalyvių yra pasiekusios platesnių horizontų,

Elena Kepalaitė Priešybė (bronzos)

IS Lietuvių dailininkų parodos Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicago

susilaukusios aukšto įvertinimo ir premijų už savo darbus. Jų kūriniai kalba pasauliui lietuvių tautos vardu ir garsina Lietuvos vardą. Jų kūriniai liudija tai, kad lietuvių pasaulio dailininkės gali laisvai kurti, kad nėra varžų, slopančių jų lakias fantazijas, išreikšias jų kūryboje. Ne taip, kaip okupuotoje Lietuvoje, kur jų sesių kūryba yra varžoma, sovietinio okupanto saistoma, cenzuruojama.

mui šaukti. Leidime pažymėti, kad suvažiavimas svarstys ekonominius reikalus, jis iš tikrųjų svarstė moterų suorganizavimo ir jų kultūrinius užsimojimus. Geresniam suvažiavimo pasisekimui užtikrinti buvo suorganizuota plati informacija. Ji buvo vedama per la kraščius, bažnyčiose per pamokslus ir išilpytais melynais plakatais. Kviesta visu ideologijų moters, kaip inteligentės, taip ir paprastos miestietės ir kaimo moters. Suvažiavimui vieta gauta gera — miesto teatras.

Pora šimtų moterų suvažiavime

I suvažiavimą atsilankė ir sveikino esčių ir latvių moterų atstovės, la kraščius redaktorai bei lietuviškų organizacijų vadovaujantieji asmenys. Gražiausias, įspūdingiausias ir turiningiausias sveikinimas buvo poeto mokytojo Ksavero Vanagėlo. Tai buvo eilėraščių specialiai to suvažiavimo proga parašytas. I suvažiavimą buvo pakviesti ir Kauno miesto burmistras bei jo padėjėjas, bet jiedu neatsilankė ir netarinių tikrų visoms moterims. Sustota ties visuomeniniais ir sveikino, tik atsiuntę policijos

pareigūną sekimui. Prezidiumą sudarė pirmininkė G. Petkevičaitė, sekretorė Plerytė - Puidienė ir narės — E. Vaitkevičienė, S. Kymantaitė ir Leonienė. Teisių patarėju buvo pakviestas adv. P. Leonas, kuris savo atsiminimuose pažymi, jog tos pareigos atlikti jam netekę, nes suvažiavimas vyko ir baigėsi labai sklandžiai. Dalyvavo apie 200 moterų. Aprašydamos suvažiavimą kun. J. Tumas-Vaižgantas sako: "Kauno gatvėmis plaukė būriai moterų baltgalvių — tai sodietės, šen bei ten svyravo kitokio dažo skrybėlės — tai miestietės ar inteligentės. Miesto sodas tikia, teatras apgultas besiregistruojančių prie langelio, trošku ir ankšta."

Išgilinusi suvažiavimo programą ir jame skaitytų referatų turinį, nežūrint ideologinių skirtumų, pažėta iškelti pačius svarbiausius ir moterims opiausius klausimus. Akcentuota lygių teisių klausimas visose gyvenimo srityse. Pabrėžta moterų suorganizavimas, moterims laikraščio ledimas, kuris savo kryptimi ir turiniu tikrų visoms moterims. Sustota ties visuomeniniais ir sveikino, tik atsiuntę policijos

auklėjimo klausimai. Gvildentas moters garbės klausimo gvimas, susirūpinta ir giliai svarstyta sodžiaus mergaičių padėtis ir jų skriaudos. Jos padėtį ir jų sunkią dalią palengvinti nutarta rūpintis jų švietimu, steigiant specialias mergaitėms ruošos mokyklas. Kelti taip pat moterų švietimo reikalai, mokytojų paruošimas, seminarijų steigimas, įvairių sričių anarų mokyklų tinklo plėtimas ir kiti.

Priimtos tokios rezolucijos:

1. Įkurti Moterų sąjungą, kuri turėtų ryšį su kitų tautų panašiomis organizacijomis,
2. Moterų būvio pagerinimui siegti profesines sąjungas,
3. Ar moterų profesines sąjungas turėtų veikti atskirai, ar kartu su vyrais,
4. Išrinkti komitetą tokiai sąjungai suorganizuoti,
5. Suvažiavimui prisiminti išleisti knygą ir į ją sudėti visus suvažiavime skaitytus referatus,
6. Sąjungos komitetui pavesti rūpinimąsi švietimo reikalais ir reikalingomis mokyklomis,
7. Rūpintis degtinės pardavinėjimo sustabdymu, parduodant ją tik vaistinėse.

Suvažiavimas išrinko komitetą iš 16-kos asmenų, kuris turėtų įvykdyti suvažiavimo nutarimus. Dauguma išrinktųjų buvo vilnietės liberalinių pažiūrų, dėl to ir posėdžius daryti nutarė Vilniuje. Komiteto narės iš Kauno, dėl tada didelio atstumo, posėdžiuose negalėjo dalyvauti.

Gabrielė Petkevičaitė darė pastangas naujos sąjungos jau paskelbtus įstatus įregistruoti. Tačiau rusų administracija nesutiko ir tuo užkūrė kelią legaliai veikti. Taip visi to suvažiavimo sumanymai ir priimtos rezolucijos liko neįvykdyti. Tokiu sunkiu laiku taip gausus moterų suvažiavimas turėjo betgi labai didelės reikšmės lietuvių moters teisių darbam. Kai buvo minima to suvažiavimo 30 m. sukaktis, prel. Januševičius ir prof. P. Leonas NAUJOSIOS VAIKILU- TES žurnale labai gražiai jį įvertino, pabrėždami, kad tas suvažiavimas aukso raidėmis reikėtų įrašyti į lietuvių moterų veiklos istoriją.

Lietuvės moters organizuota veikla

Suvažiavimo organizatorės ir rėmėjos iš Kauno daugiausia buvo katalikiškos pažiūrų. Matydamos daug ideologinių skirtumų bei nesklaidumų bendroje veikloje, dar tais pačiais, 1907 m., nutarė įkurti Lietuvos Katalikų moterų draugiją. Įstatus valdžios įstaigoje užregistravus, katalikės moterys susaukė savo suvažiavimą 1908 balandžio mėn. Dalyvavo apie 200 moterų, o jų tarpe buvo jau 80 tikrųjų narių, taigi jau turėjo savo skyrių provincijoje. LKM draugija labai greitai plito visoje Lietuvoje, valdžiose ir parapijose. Gana greitai laiku jų narių skaičius pasiekė tūkstantį. Taip lietuvių moteris pradėjo veikti organizuotai ir planingai.

Kai pažvelgt dabar Nepriklausomos Lietuvos akimis, tai abu suvažiavimai, 1907 m. bendrasis ir 1908 m. lietuvių katalikų, nežūrint išryškėjusių skirtumų, turėjo labai daug bendro tarpusavyje. Abiejų siekimai, užsimojimai ir darbai daugelyje sričių buvo tie patys, kuriuos kėlė, kuriais siejojos, kuriuos stengėsi paversti realybe lietuvių moteris per tuos laiminguosius du dešimtmečius Nepriklausomos Lietuvos laikais.

Svečdamos šiandien 70 m. sukaktį nuo I-ojo lietuvių moterų suvažiavimo, lenkiame savo galvas prieš visas to suvažiavimo įkvėpėjas, organizatores ir vadoves, didžiai daugumai jau iškeliavus amžinybėn, reiškiamoji pagarbą ir didį dėkingumą už jų nenuilstamus, ryžtingus darbus. Iškeltas idėjas bei sumanymus ir už tą netekusią, didėli ir veržlų attingumą gerą daryti Lietuvai, Tėvynei mūsų.